

«De les comunitats a les xarxes socials a la comunitat humana»

El Missatge del Papa Francesc per a la 53a Jornada Mundial de les Comunicacions Socials convida "a reflexionar sobre el fonament i la importància del nostre estar en relació" en el món d'Internet i les xarxes. Oferim el text íntegre en català.

04/02/2019

Missatge del Papa Francesc per a la 53 Jornada Mundial de les Comunicacions Socials

**«“Tots som membres d’un mateix
cos” (Ef 4, 25). De les *comunitats a
les xarxes socials* a la comunitat
humana»**

*Benvolguts germans i benvolgudes
germanes,*

Des que Internet ha estat disponible,
l'Església sempre ha intentat
promoure'n l'ús al servei de la
trobadra entre les persones i de la
solidaritat entre tots. Amb aquest
Missatge, us voldria convidar una
vegada més a reflexionar sobre el
fonament i la importància del nostre
estar en relació; i a redescobrir, en la
vastitud dels reptes del context
comunicatiu actual, el desig de
l'home que no vol quedar-se en la
seua pròpia solitud.

Les metàfores de la “xarxa” i de la “comunitat”

L'ambient mediàtic és avui tan omnipresent que és molt difícil distingir-lo de l'esfera de la vida quotidiana. La xarxa és un recurs del nostre temps. Constitueix una font de coneixements i de relacions fins fa poc inimaginable. Tanmateix, a causa de les profundes transformacions que la tecnologia ha imprès en les lògiques de producció, circulació i gaudi dels continguts, nombrosos experts han subratllat els riscos que amenacen la recerca i la possibilitat de compartir una informació autèntica a escala global. Internet representa una possibilitat extraordinària d'accedir al saber; però també és cert que s'ha manifestat com un dels llocs més exposats a la desinformació i a la distorsió conscient i planificada dels fets i de les relacions interpersonals,

que sovint assumeixen la forma del descrèdit.

Cal reconèixer que, d'una banda, les xarxes socials serveixen perquè estiguem més en contacte, ens trobem i ens ajudem els uns als altres; però d'altra banda, es presten també a un ús manipulador de les dades personals amb la finalitat d'obtenir avantatges polítics i econòmics, sense el respecte adequat a la persona i els seus drets. Entre els més joves, les estadístiques revelen que un de cada quatre nois s'ha vist implicat en episodis d'assetjament cibernètic.[1]

Davant la complexitat d'aquest escenari, pot ser útil tornar a reflexionar sobre la metàfora de la *xarxa* que es va proposar al principi com a fonament d'Internet, per redescobrir-ne les potencialitats positives. La figura de la xarxa ens convida a reflexionar sobre la

multiplicitat de recorreguts i nusos que n'asseguren la resistència sense que hi hagi un centre, una estructura de tipus jeràrquic, una organització de tipus vertical. La xarxa funciona gràcies a la coparticipació de tots els elements.

La metàfora de la xarxa, traslladada a la dimensió antropològica, ens recorda una altra figura plena de significats: la *comunitat*. Com més cohesionada i solidària és una comunitat, com més animada està per sentiments de confiança i persegueix objectius compartits, més gran és la seva força. La comunitat com a xarxa solidària necessita de l'escolta recíproca i del diàleg basat en l'ús responsable del llenguatge.

És evident que, en l'escenari actual, la *social network community* no és automàticament sinònim de comunitat. En el millor dels casos, les comunitats de les xarxes socials

aconsegueixen donar proves de cohesió i solidaritat; però sovint es queden només en agregacions d'individus que s'agrupen entorn d'interessos o temes caracteritzats per vincles febles. A més, la identitat a les xarxes socials es basa massa vegades en la contraposició davant l'altre, davant el que no pertany al grup: aquest es defineix a partir del que divideix en lloc del que uneix, i deixa espai a la sospita i a l'explosió de tota mena de prejudicis (ètnics, sexuals, religiosos i d'altres). Aquesta tendència alimenta grups que exclouen l'heterogeneïtat, que afavoreixen, també en l'ambient digital, un individualisme desenfrenat que, de vegades, acaba fomentant espirals d'odi. El que hauria de ser una finestra oberta al món es converteix així en un aparador en el qual exhibir el propi narcisisme.

La xarxa constitueix una ocasió per afavorir la trobada amb els altres, però també pot potenciar el nostre autoaïllament, com una teranyina que atrapa. Els joves són els més exposats a la il·lusió de pensar que les xarxes socials satisfan completament en el pla relacional; i així s'arriba al perillós fenomen dels joves que es converteixen en “ermitans socials”, amb el risc consegüent d'apartar-se completament de la societat. Aquesta dinàmica dramàtica posa de manifest un greu esquinç en el teixit relacional de la societat, una laceració que no podem ignorar.

Aquesta realitat multiforme i insidiosa planteja diverses qüestions de caràcter ètic, social, jurídic, polític i econòmic; i interpel·la també l'Església. Mentre els governs busquen vies de reglamentació legal per salvar la visió original d'una xarxa lliure, oberta i segura, tots

tenim la possibilitat i la responsabilitat d'afavorir-ne l'ús positiu.

Està clar que no n'hi ha prou amb multiplicar les connexions perquè augmenti la comprensió recíproca. Com es pot retrobar la veritable identitat comunitària i ser conscients de la responsabilitat que tenim els uns amb els altres també a la xarxa?

“Tots som membres d'un mateix cos”

Es pot esbossar una possible resposta a partir d'una tercera metàfora, la *del cos i els membres*, que sant Pau utilitza per parlar de la relació de reciprocitat entre les persones, fundada en un organisme que les uneix. «Per tant, abandoneu la mentida i que cadascú digui la veritat al seu proïsme, ja que tots som membres d'un mateix cos» (Ef 4, 25). Ser *tots membres d'un mateix cos* és la motivació profunda amb què

l'Apòstol exhorta a abandonar la mentida i a dir la veritat: l'obligació de custodiar la veritat neix de l'exigència de no desmentir la relació recíproca de comunió. De fet, la veritat es revela en la comunió. En canvi, la mentida és el rebuig egoista del reconeixement de la mateixa pertinença al cos; és no voler-se donar als altres, i perdre així l'única via per trobar-se a un mateix.

La metàfora del cos i els membres ens porta a reflexionar sobre la nostra identitat, que està fundada en la comunió i l'alteritat. Com a cristians, tots ens reconeixem membres de l'únic cos del qual Crist és el cap. Això ens ajuda a veure les persones no com a competidors potencials, sinó a considerar fins i tot els enemics com a persones. Ja no hi ha necessitat de l'adversari per autodefinir-se, perquè la mirada d'inclusió que aprenem de Crist ens fa descobrir l'alteritat d'una manera

nova, com a part integrant i condició de la relació i de la proximitat.

Aquesta capacitat de comprensió i de comunicació entre les persones humanes té el seu fonament en la comunió d'amor entre les persones divines. Déu no és solitud, sinó comunió; és amor, i, per això, comunicació, perquè l'amor sempre comunica, és més, es comunica a si mateix per trobar l'altre. Per comunicar amb nosaltres i per comunicar-se a nosaltres, Déu s'adapta al nostre llenguatge i estableix en la història un veritable diàleg amb la humanitat (cf. Conc. Ecum. Vat. II, Const. dogm. Dei Verbum, 2).

En virtut del nostre ésser creats a imatge i semblança de Déu, que és comunió i comunicació de si, portem sempre al cor la nostàlgia de viure en comunió, de pertànyer a una comunitat. «Res no és tan específic

de la nostra naturalesa —afirma sant Basili— com entrar en relació els uns amb els altres, tenir necessitat els uns dels altres».[2]

El context actual ens crida a tots a invertir en les relacions, a afirmar també a la xarxa i mitjançant la xarxa el caràcter interpersonal de la nostra humanitat. Els cristians som cridats, amb més raó, a manifestar aquesta comunió que defineix la nostra identitat de creients.

Efectivament, la fe mateixa és una relació, una trobada; i mitjançant l'impuls de l'amor de Déu podem comunicar, acollir, comprendre i correspondre al do de l'altre.

La comunió a imatge de la Trinitat és el que distingeix precisament la persona de l'individu. De la fe en un Déu que és Trinitat se segueix que per ser jo mateix necessito l'altre. Soc veritablement humà, veritablement personal, només si em relaciono amb

els altres. El terme persona, de fet, denota l'ésser humà com a 'rostre' dirigit cap a l'altre, que interactua amb els altres. La nostra vida creix en humanitat en passar del caràcter individual al personal. L'autèntic camí d'humanització va des de l'individu que percep l'altre com a rival fins a la persona que el reconeix com a company de viatge.

Del “like” a l’“amén”

La imatge del cos i dels membres ens recorda que l'ús de les xarxes socials és complementari a la trobada en carn i ossos, que es produeix a través del cos, el cor, els ulls, la mirada, la respiració de l'altre. Si es fa servir la xarxa com a prolongació o com a espera d'aquesta trobada, llavors no es traeix a si mateixa i continua sent un recurs per a la comunió. Si una família fa servir la xarxa per estar més connectada i després es troba a la taula i es mira als ulls, llavors és

un recurs. Si una comunitat eclesial coordina les seves activitats a través de la xarxa, per després celebrar l'Eucaristia junts, llavors és un recurs. Si la xarxa em proporciona l'ocasió per apropar-me a històries i experiències de bellesa o de sofriment físicament llunyanes a mi, per resar junts i buscar junts el bé en el redescobriment d'allò que ens uneix, llavors és un recurs.

Podem passar així del diagnòstic al tractament: obrir el camí al diàleg, a la trobada, al somriure, a la carícia... Aquesta és la xarxa que volem. Una xarxa feta no per atrapar, sinó per alliberar, per custodiar una comunió de persones lliures. L'Església mateixa és una xarxa teixida per la comunió eucarística, en la qual la unió no es funda sobre els "*like*", sinó sobre la veritat, sobre l'"*amén*" amb què cadascú s'adhereix al Cos de Crist acollint els altres.

Vaticà, 24 de gener de 2019, festa de sant Francesc de Sales.

Franciscus

[1] Per reaccionar davant d'aquest fenomen, s'instituirà un *observador internacional sobre l'assetjament cibernètic* amb seu al Vaticà. Per reaccionar davant d'aquest fenomen, s'instituirà un *observador internacional sobre l'assetjament cibernètic* amb seu al Vaticà.

[2] *Regole ampie*, III, 1: PG 31, 917; cf. Benet XVI, Missatge per a la 43 Jornada Mundial de les Comunicacions Socials (2009).

El Missatge del Papa Francesc per a la Jornada Mundial de les Comunicacions Socials es publica tradicionalment en la festivitat de Sant Francesc de Sales, patró dels

*periodistes, cada 24 de gener, i la
Jornada se celebra sempre el
diumenge abans de Pentecosta.
Enguany serà el 2 de juny del 2019.*

*Traducció pròpia de la versió original
en castellà*

.....

pdf | document generat
automàticament des de [https://
dev.opusdei.org/ca/article/papa-
francesc-missatge-jornada-mundial-de-
les-comunicacions-socials-2019/](https://dev.opusdei.org/ca/article/papa-francesc-missatge-jornada-mundial-de-les-comunicacions-socials-2019/)
(08/08/2025)